

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

23 kwietnia 2026 r.

Sąd Najwyższy w Izbie Cywilnej w składzie:

SSN Krzysztof Grzesiowski (przewodniczący, sprawozdawca)

SSN Maciej Kowalski

SSN Marcin Łochowski

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym 23 kwietnia 2026 r. w Warszawie
skargi kasacyjnej J.G.

od wyroku Sądu Apelacyjnego w Warszawie

z 22 sierpnia 2022 r., V ACa 348/21,

w sprawie z powództwa J.G.

przeciwko Bank spółce akcyjnej w W.

o ustalenie i zapłatę,

**uchyla zaskarżony wyrok w pkt I. i III. i przekazuje w tym
zakresie sprawę Sądowi Apelacyjnemu w Warszawie do
ponownego rozpoznania, pozostawiając temu Sądowi
rozstrzygnięcie o kosztach postępowania kasacyjnego.**

Maciej Kowalski Krzysztof Grzesiowski Marcin Łochowski
(R.N.)

UZASADNIENIE

1. Wyrokiem z 19 lutego 2021 r. Sąd Okręgowy Warszawa-Praga w Warszawie ustalił, że umowa kredytu z 28 lutego 2008 r. zawarta przez powoda J.G. z Bank1 S.A. w W. (obecnie: Bank S.A. w W.) oraz aneksy do tej umowy są nieważne (pkt I); zasądził od pozwanego na rzecz powoda 318 749,76 zł z ustawowymi odsetkami od 17 lipca 2020 r. do dnia zapłaty (pkt II); zasądził od pozwanego na rzecz powoda 13 463,72 zł z ustawowymi odsetkami od 17 lipca 2020 r. do dnia zapłaty (pkt III); zasądził od pozwanego na rzecz powoda 139 603,16 zł z ustawowymi odsetkami od 17 lipca 2020 r. do dnia zapłaty (pkt IV) oraz orzekł o kosztach procesu (pkt V i VI).

2. Na skutek apelacji pozwanego Sąd Apelacyjny w Warszawie wyrokiem z 22 sierpnia 2022 r. zmienił wyrok Sądu Okręgowego w punkcie II, III i IV w ten sposób, że oddalił powództwo o zapłatę (pkt I), oddalił apelację w pozostałym zakresie (pkt II) oraz rozstrzygnął o kosztach postępowania apelacyjnego (pkt III).

3. Z ustaleń faktycznych poczynionych przez Sąd Okręgowy i zaakceptowanych przez Sąd Apelacyjny wynika, że w 28 lutego 2008 r. powód jako konsument podpisał z Bank1 S.A. w W. umowę kredytu na cele mieszkaniowe w kwocie 824 500 zł, waloryzowanego do waluty CHF zgodnie z § 2 umowy. W umowie określono, że kredyt zostaje udzielony na cele mieszkaniowe, tj. na zakup spółdzielczego własnościowego prawa do lokalu. W § 4 umowy wskazano, że kredyt wykorzystywany jest w złotych, przy jednoczesnym przeliczeniu kwoty kredytu według kursu kupna dewiz dla CHF zgodnie z „Tabelą kursów” obowiązującą w banku w dniu wykorzystania kredytu. W § 8 umowy określono oprocentowanie, które w całym okresie kredytowania miało być zmienne i stanowić sumę zmiennej stawki odniesienia czyli LIBOR 3-miesięczny oraz stałej marży banku w wysokości 2,25 punktów procentowych. Wysokość rat kapitałowo-odsetkowych została określona w CHF. Ich spłata miała być dokonywana w złotych według kursu sprzedaży dewiz dla CHF zgodnie z „Tabelą kursów” obowiązującą w banku w dniu spłaty. Wysokość rat kapitałowo-odsetkowych w złotych zależała od wysokości kursu sprzedaży dewiz dla CHF obowiązujących w banku w dniu spłaty, a tym samym zmiana wysokości kursu waluty miała wpływ na ostateczną wysokość spłaconego przez kredytobiorcę kredytu.

W ocenie Sądu pierwszej instancji umowa kredytu zawierała niedozwolone postanowienia umowne dotyczące zasad przeliczania kwoty kredytu na walutę obcą. W związku z ich abuzywnym charakterem stosownie do art. 385¹ § 2 k.c. nie wiążą one konsumenta. Umowa kredytu w takim przypadku nie odpowiada woli stron, co skutkuje tym iż treść i cel umowy byłyby sprzeczne z istotą (naturą) stosunku prawnego zawartego przez strony i w konsekwencji na podstawie art. 58 § 1 k.c. umowa jest nieważna w całości. Zdaniem Sądu Okręgowego podniesiony przez pozwanego w piśmie procesowym z 6 sierpnia 2020 r. zarzut potrącenia był nieskuteczny i nie mógł być uwzględniony.

Sąd Apelacyjny podzielił ocenę sądu pierwszej instancji co do nieważności umowy kredytu. Jednakże odmiennie ocenił skuteczność podniesionego zarzutu potrącenia. Pozwany w apelacji, do której dołączono również pełnomocnictwo do składania oświadczeń o charakterze materialnoprawnym, podniósł zarzut potrącenia kwoty 471 816,64 zł i złożył oświadczenie o potrąceniu kwoty kapitału i wynagrodzenia za korzystanie z kapitału. Zdaniem Sądu Apelacyjnego podniesienie zarzutu potrącenia było skuteczne i doprowadziło do umorzenia potrącanych wierzytelności do wysokości wierzytelności niższej, którą była w tym przypadku wierzytelność powódki. Pozwany podniósł zarzut potrącenia jako zarzut ewentualny, co Sąd drugiej instancji uznał za dopuszczalne. W ocenie Sądu Apelacyjnego potrącenie jest możliwe również w toku postępowania apelacyjnego. Wykładnia funkcjonalna przepisu art. 203¹ § 1 k.p.c. pozwala na sformułowanie wniosku, że został on wprowadzony właśnie dla takich przypadków, gdzie na kanwie tego samego stanu faktycznego obie strony mają wzajemne świadczenia i korzystają z zarzutu potrącenia, by uprościć wzajemne rozliczenia. *Ratio legis* powyższej normy było zawężenie możliwości zgłoszenia zarzutu potrącenia nie tylko w czasie, ale także do takich stosunków prawnych, których analiza nie będzie generowała w procesie konieczności analizy zupełnie nowych okoliczności faktycznych i rozszerzania kognicji sądu o kwestie w ogóle nieobjęte pierwotnym sporem. Tymczasem w niniejszej sprawie okoliczności te są dla wierzytelności obu stron tożsame. Zdaniem Sądu Apelacyjnego oświadczenie pozwanego o potrąceniu jest skuteczne, gdyż strony niniejszego postępowania są jednocześnie względem siebie dłużnikami i wierzycielami, przedmiotem ich wierzytelności są pieniądze, obie

wierzytelności są wymagalne i mogą być dochodzone przed sądem lub przed innym organem państwowym. Mając powyższe na uwadze Sąd drugiej instancji zmienił zaskarżony wyrok w punktach drugim, trzecim i czwartym w ten sposób, że oddalił powództwo o zapłatę.

4. Skargę kasacyjną od wyroku Sądu Apelacyjnego wniósł powód, zaskarżając wyrok w części, tj. co do pkt I i III. Skarżący zarzucił zaskarżanemu wyrokowi naruszenie:

1) art. 499 w zw. z art. 498 § 2 k.c. przez jego błędną interpretację – uznanie przez Sąd Apelacyjny, że dokonanie potrącenia nie wymaga złożenia jasnego i jednoznacznego oświadczenia woli o potrąceniu, zawierającego dokładne wskazanie wierzytelności potrącanej, w tym wysokości (kwoty) wierzytelności potrącanej wobec innej osoby będącej dłużnikiem i jednocześnie wierzycielem składającego oświadczenie woli o potrąceniu;

2) art. 499 w zw. z art. 89 k.c. przez przyjęcie przez Sąd Apelacyjny za skuteczne złożenie oświadczenia o potrąceniu, a więc dokonania czynności prawnej jednostronnie prawnokształtującej prawa i obowiązki adresata tego oświadczenia, pod warunkiem zawieszającym, co w konsekwencji doprowadziło do bezprawnego uznania przez Sąd Apelacyjny za zasadny zarzutu potrącenia, albowiem podniesienie zarzutu potrącenia poprzedzone zostało dokonaniem nieważnej – w rozumieniu art. 58 § 1 k.c. czynności prawnej;

3) przepisów prawa materialnego przez przyjęcie, iż pozwany bank mógł dokonać potrącenia wynagrodzenia za korzystanie (bezumowne) z kapitału przez powoda w sytuacji, w której w polskim systemie prawnym brak jest przepisów prawa materialnego stanowiących podstawę prawną dla roszczenia o wynagrodzenie za korzystanie z kapitału i w konsekwencji wydanie wyroku w tej części bez podstawy prawnej.

Ponadto skarżący zarzucił wyrokowi również naruszenie przepisów postępowania mających wpływ na treść wydanego wyroku, tj.:

1) art. 378 § 1 k.p.c. przez rozpoznanie zarzutu, który nie został podniesiony w apelacji, tj. zarzutu potrącenia, co miało wpływ na treść wydanego w sprawie

wyroku, tj. doprowadziło do uwzględnienia przez Sąd niepodniesionego zarzutu potrącenia i oddalenia powództwa o zapłatę,

a ponadto nawet w przypadku uznania, że zarzut potrącenia w ogóle został podniesiony przez stronę pozwaną:

2) art. 233 § 1 k.p.c. przez dowolną a nie swobodną ocenę zebranego w sprawie materiału dowodowego – uznanie, że pozwany złożył w apelacji pełne i jednoznaczne oświadczenie o potrąceniu swoich wierzytelności z wierzytelnościami powoda w sytuacji, w której oświadczenie takie w szczególności określające jednoznacznie wysokość wierzytelności przedstawionej do potrącenia nie zostało złożone co miało istotny wpływ na treść wydanego w sprawie wyroku, tj. doprowadziło do uznania, że z podniesieniem zarzutu potrącenia pozwany złożył materialnoprawne oświadczenie o potrąceniu i w efekcie do uwzględnienia zarzutu potrącenia i oddalenia powództwa o zapłatę;

3) art. 203¹ § 1 k.p.c. przez uwzględnienie zarzutu potrącenia w sytuacji, w której nie zaszła żadna z podstaw zarzutu potrącenia określonych w tym przepisie, co miało istotny wpływ na treść wydanego w sprawie wyroku, tj. doprowadziło do uwzględnienia zarzutu potrącenia podnoszonego przez pozwanego i w efekcie do oddalenia powództwa w zakresie powództwa o zapłatę;

4) art. 233 § 1 k.p.c. przez dowolną a nie swobodną ocenę zebranego w sprawie materiału dowodowego – uznanie, że zaszła jedna z podstaw pozwalających na podniesienie zarzutu potrącenia określonych w art. 203¹ § 1 k.p.c. co miało istotny wpływ na treść wydane w sprawie wyroku, tj. doprowadziło do uwzględnienia zarzutu potrącenia podnoszonego przez pozwanego i w efekcie do oddalenia powództwa w zakresie powództwa o zapłatę;

5) art. 203¹ § 2 k.p.c. przez uwzględnienie zarzutu potrącenia, który został podniesiony z uchybieniem terminów określonych w tym przepisie, co miało istotny wpływ na treść wydanego w sprawie orzeczenia, tj. spowodowało, że Sąd Apelacyjny uznał zarzut potrącenia za skutecznie podniesiony i doprowadziło do oddalenia powództwa o zapłatę;

6) art. 203¹ § 2 k.p.c. przez uznanie, że zarzut potrącenia może być podnoszony w toku postępowania wielokrotnie, w sytuacji gdy zarzut potrącenia

podniesiony po raz pierwszy okazał się nieskuteczny, co miało istotny wpływ na treść wydanego w sprawie orzeczenia, tj. doprowadziło do uwzględnienia przez Sąd Apelacyjny zarzutu potrącenia podniesionego po raz drugi w toku postępowania i w efekcie do oddalenia powództwa o zapłatę;

7) art. 233 § 1 k.p.c. przez dowolną a nie swobodną ocenę zebranego w sprawie materiału dowodowego przez uznanie, że z wypowiedzi powoda wynika, iż nie kwestionował on wiarytelności pozwanego banku, w tym wiarytelności o wynagrodzenie za korzystanie z kapitału w sytuacji, w której nie wynika to w żaden sposób ze stanowiska powoda, co miało istotny wpływ na treść wydanego w sprawie orzeczenia, tj. doprowadziło do uznania, że wiarytelność banku jest niesporna co do zasady i wysokości, co w efekcie doprowadziło do uwzględnienia zarzutu potrącenia pozwanego banku i oddalenia powództwa o zapłatę.

5. Pozwany wniósł o oddalenie skargi kasacyjnej i o zasądzenie od strony przeciwnej zwrotu kosztów postępowania kasacyjnego według norm przepisanych.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

6. Na wstępie trzeba podkreślić, że ukształtowanie jednolitej linii orzecznictwa w przedmiocie tzw. kredytów frankowych zakończyło się ostatecznie 25 kwietnia 2024 r. powzięciem przez Sąd Najwyższy w składzie całej Izby Cywilnej uchwały III CZP 25/22, mającej moc zasady prawnej (art. 87 ustawy z dnia 8 grudnia 2017 r. o Sądzie Najwyższym).

7. W uchwale tej Sąd Najwyższy przesądził m.in., że jeżeli umowa kredytu nie wiąże z powodu niedozwolonego charakteru jej postanowień, nie ma podstawy prawnej do żądania przez którąkolwiek ze stron odsetek lub innego wynagrodzenia z tytułu korzystania z jej środków pieniężnych w okresie od spełnienia nienależnego świadczenia do chwili popadnięcia w opóźnienie co do zwrotu tego świadczenia.

8. Zaskarżony wyrok opiera się na przeciwnym stanowisku, ponieważ Sąd Apelacyjny uznał za skuteczny zarzut potrącenia pozwanego obejmujący kwotę kapitału oraz wynagrodzenia za korzystanie z kapitału. W związku z powyższym zasadne okazały się zarzuty kasacyjne dotyczące naruszenia art. 498 k.c.

9. Trafny okazał się również zarzut kasacyjny dotyczący naruszenia art. 203¹ k.p.c. Przepis ten reguluje procesowe przesłanki zarzutu potrącenia, których spełnienie warunkuje skuteczności jego podniesienia w konkretnej sprawie. W aktualnym stanie prawnym skuteczność zarzutu potrącenia ograniczona jest jedynie do tych przypadków, które objęte są dyspozycją art. 203¹ § 1 k.p.c. i zależy od dochowania zarówno terminu jego podniesienia (art. 203¹ § 2 k.p.c.), jak i formy zgłoszenia (art. 203¹ § 3 k.p.c.). Niespełnienie którejkolwiek z tych przesłanek oznacza nieskuteczność procesową zgłoszonego zarzutu potrącenia, mimo że samo oświadczenie o potrąceniu zostało złożone skutecznie i mogło wywołać skutki materialnoprawne. Rację ma skarżący, że Sąd Apelacyjny nie wyjaśnił w sposób wyczerpujący, czy pozwany podniósł zarzut potrącenia w terminie, co – w okolicznościach sprawy – ma kluczowe znaczenie dla oceny jego skuteczności. Wskazane niedostatki ustaleń Sądu Apelacyjnego uniemożliwiają zaś prawidłową kontrolę kasacyjną zaskarżonego wyroku.

10. W tym kontekście odnoszenie się do pozostałych zarzutów skargi kasacyjnej jest już zbędne.

11. Biorąc powyższe pod uwagę Sąd Najwyższy na podstawie art. 398¹⁵ § 1 k.p.c. uchylił wyrok w zaskarżonej części i przekazał w tym zakresie sprawę Sądowi Apelacyjnemu do ponownego rozpoznania i rozstrzygnięcia o kosztach postępowania kasacyjnego (art. 108 § 2 k.p.c.).

Maciej Kowalski

Krzysztof Grzesiowski

Marcin Łochowski

(Ł.W.)

[SOP]